

S ochranou kriticky ohrožených sýčků pomáhá hlasový monitoring

Praha, 29. června 2022. Hlas je pro sýčky obecné, stejně jako další sovy, jeden ze základních způsobů komunikace. Teritoriální houkání každého sýčka má zároveň svoji charakteristickou melodii, díky které dokáže tato sova rozeznat své známé sousedy od potulných samců – případných soků. Hlasovou variabilitou sýčka se zabývají ornitologové z Ústavu biologie obratlovců AV ČR (ÚBO AV ČR), České společnosti ornitologické (ČSO) a Přírodovědecké fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích (PřF JU). Pomocí akustického monitoringu získávají cenné záznamy o přežívání jedinců a celkovém vývoji populace sýčka v České republice. Houkání sýčků tak představuje důležitý zdroj informací pro management této ohrožené sovy.

Pro účinnou ochranu ohrožených druhů je důležité znát, jak se vyvíjí jejich populace. Akustický monitoring představuje neinvazní alternativu, vedle jiných používaných metod, k identifikaci ptáků, a zdá se být i vhodnou metodou právě pro monitoring sýčků. „Již řadu let při každoročním monitoringu zaznamenáváme hlasové odpovědi samců. Nahrávky následně analyzujeme a zpracováváme do tzv. schematických spektrogramů, ze kterých vytváříme katalog hlasů našich sýčků. Díky tomuto přehledu můžeme snadno a rychle vizuálně porovnávat hlasy získané z určité lokality v průběhu několika let a zjistit, zda je oblast osídlena stále stejným samcem, nebo zda došlo k obměně „majitele“ teritoria,“ říká Martin Šálek, koordinátor ochrany sýčků z ÚBO AV ČR a ČSO.

Mezi léty 2020 až 2022 ornitologové uskutečnili série odchyťů a zpětných odchyťů samců na vybraných lokalitách. Kroužkování, v kombinaci se zpětným odchytem, je jedním z nejspolehlivějších způsobů, jak ověřit identitu samce. „Díky zpětným odchyťům jsme schopni porovnat i hlasové záznamy s výsledky předešlých odchyťů a určit spolehlivost identifikace samců jen na základě jejich hlasu. Pokud jsou výsledky příznivé, je možné nahradit invazivní

odchyty neinvazivním nahráváním a usnadnit tak sběr důležitých dat o přežívání, přesunech a zároveň minimalizovat stres ptáků při odchytech,“ popisuje Šálek.

Sýček je také jedním z modelových druhů projektu, který se zabývá zákonitostmi vzniku a fungováním hlasové identity u ptáků. To, že jsou hlasy jedinců od sebe rozpoznatelné a charakteristické totiž zdaleka neplatí u všech živočichů a za všech situací. *„Navštívili jsme dvě významné lokality sýčka v Nizozemsku a Maďarsku, kde se této sově velice daří a žije zde ve vysokých hnízdních hustotách. Člověk zde může běžně zaslechnout několik volajících samců najednou a ptáci od sebe často hnízdí i jen několik málo desítek metrů,*“ říká Pavel Linhart, hlavní řešitel projektu z PŘF JU.

„V takové situaci však může být pro ptáky obtížnější správně rozeznat své sousedy. Proto jsme na obou lokalitách pořídili nahrávky a genetické vzorky houkajících samců, které chceme porovnat se záznamy získanými v České republice. Zajímá nás, zda mají sýčci hlas ve vysokých hnízdních hustotách rozpoznatelnější a proces individuálního rozpoznávání tím ostatním jedincům svého druhu usnadňují,“ dodává Linhart.

Od roku 2021 probíhá také dlouhodobé nahrávání sýčků na vybraných hnízdištích. *„Nahrávání probíhá po celý rok, abychom získali přehled o změnách v hlasových projevech sýčka v konkrétním časovém období. Touto pilotní studií chceme pootevřít dveře k řešení celé řady dalších zajímavých otázek ohledně sýčka. Zajímá nás, co nám hlasy mohou prozradit o průběhu hnízdění nebo jak a kdy mladí samci trénují svůj teritoriální hlas,*“ komentuje magisterská studentka PŘF JU Lucie Hornátová, která se analýzou dlouhodobých nahrávek zabývá ve své diplomové práci. *„První výsledky jsou překvapivé už teď. Podařilo se nám analyzovat hlasový projev jednoletého samečka a ukázalo se, že jeho hlasový projev nebyl oproti starším jedincům tak ustálený. V neposlední řadě nám tyto nahrávky slouží k testování různých způsobů automatické detekce hlasů sýčka v dlouhodobých audiozáznamech,*“ doplňuje Hornátová.

Kontakt pro další informace

Martin Šálek, salek@birdlife.cz, 775 954 318

Pavel Linhart, pavel.linhart83@gmail.com, 775 394 684

Fotografie ke stažení:

Foto1.jpg Sýček se živí drobnými obratlovci a většími bezobratlými živočichy, které loví vyhlížením z posedu. Foto: Jiří Hornek

Foto2.jpg Dnes u nás žije asi poslední stovka párů sýčků obecných. Ještě na začátku 20. století to byly odhadem desítky tisíc párů. Foto: Jiří Hornek

Foto3.jpg Sýček obecný, dříve pták zemědělské krajiny, vytvořil v Česku i několik městských populací. Foto: Jiří Hornek

Poznámky:

Sýček obecný (*Athene noctua*) je malá sova velikosti hrdličky. Shora je hnědošedý s velkými světlými skvrnami. Charakteristická je pro něj také velká hlava se široko od sebe posazenými žlutými očima. Jeho přítomnost prozrazuje pro něj typické houkání, které se dá přepsat jako „půjd“. Vyskytuje se v (polo)otevřených biotopech, v západní a střední Evropě je to především zemědělská krajina. V České republice je vázán prakticky výhradně na hospodářské budovy, které mu poskytují místa vhodná pro hnízdění a zároveň jsou nedaleko od pastvin, kde loví potravu – drobné obratlovce a také větší bezobratlé živočichy, které loví vyhlížením z posedu. Ztráta lovišť a tím i nedostatek potravy sýčky ovlivňuje hlavně v hnízdění, kdy musí krmit mladé. To se pak projevuje menším počtem vyvedených mláďat. Původní dutiny ve stromech už v Česku k hnízdění prakticky nevyužívá. Sýček u nás vytvořil i několik městských populací, například v Teplicích a Ústí nad Labem. Je stálý, věrný svému hnízdišti a má relativně malé domovské okrsky. Ještě na začátku 20. století býval sýček naší nejrozšířenější sovou, nyní je na pokraji vyhynutí. Za posledních 20 let se jeho počet snížil o 94 % na zhruba 100 párů. Proto byl pro sýčka obecného vyhlášen **záchranný program**. Jeho cílem je stabilizovat životaschopnou, rozmnožující se a plošně rozšířenou populaci sýčka obecného s pozitivní vývojovou perspektivou, která bude mít početnost minimálně 1 000 párů.

Další informace:

<https://www.facebook.com/OchranaSycka/>

<https://www.birdlife.cz/sycek-obecny/>

<https://avifauna.cz/moznosti-akustickeho-monitoringu-sycka-obecneho/>

STÁTNÍ FOND
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

Společně pro zelenou Evropu

Tento projekt byl podpořen grantem
z Norských fondů.

„Monitoring výskytu a hnízdní úspěšnosti sýčků byl také podpořen z programu Strategie AV21: Záchrana a obnova krajiny a Projektem GAČR 21-04023K: „Je vnitropohlavní výběr hybatelem evoluce signálů individuální identity živočichů?“

Ochranu sýčků v ČR podporuje i společnost Lafarge Cement, a.s.

